

L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA IL-MALTI 2015-2016

IL-FEHIM MIS-SMIGH (Karta tal-Għalliema)

IR-RABA' SENA

ROTTA 2

ĦIN: 15-IL MINUTA

Il-Karta tal-Għalliema

Gwida għat-Tmexxija tal-Eżami tal-Fehim mis-Smigh

1. L-għalliema tal-Malti li se jmexxu l-eżami tas-smigh isellmu lill-istudenti u wara li jitqassmu l-karti tal-eżami tas-smigh jgħidulhom: *“Bongu. Nitlobkom biex tiktbu isimkom, kunjomkom u l-klassi fil-post ipprovdut fil-karta ta' quddiemkom.”*
2. Meta l-għalliema jaraw li l-istudenti lestew, jgħidulhom: *“Issa se naqralkom is-silta. Nitlobkom toqoghdu attenti għall-qari. Ma tistghux tiktbu jew taħdmu l-eżerċizzji waqt li nkun qed naqralkom is-silta.”*
3. L-għalliema jaqraw is-silta kollha b'ritmu meqjus u meta jispiċċaw mill-qari jgħidu lill-istudenti: *“Issa se naqralkom l-istruzzjonijiet u l-eżerċizzji li tridu taħdmu fuq is-silta li għadkom kemm smajtu. Tistghu taħdmuhom waqt li qed naqra. Infakkarkom li s-silta ser terġa' tinqralkom darb'ohra.”*
4. L-għalliema jaqraw l-istruzzjonijiet u l-eżerċizzji kollha kif hemm fil-karta. Wara dan il-qari l-istudenti jingħataw ftit hin biex jaħdmu qabel ma jibda t-tieni qari tas-silta.
5. L-għalliema jgħidu lill-istudenti: *“Issa se naqralkom għat-tieni u l-aħħar darba s-silta flimkien mal-istruzzjonijiet u l-eżerċizzji. Tistghu tkomplu taħdmu waqt dan il-qari.”*
6. Kif l-għalliema jtemmu t-tieni qari jagħtu l-ħin biex l-istudenti jkomplu jaħdmu l-karta. Hekk kif tgħaddi kwarta mill-bidu tal-eżami, l-għalliema jgħidu lill-istudenti: *“Il-ħin tal-eżami għadda. Jekk joghġobkom ieqfu mill-kitba u se niġbor il-karti. Grazzi.”*

L-għalliema għandhom jaraw li l-karti kollha tal-eżami tas-smigh jingabru qabel l-istudenti jkomplu bl-eżami tal-qari u l-kitba.

Il-Malti minn dejjem fittex l-ilwien tal-folklor biex isejbaħ u jkabbar kull okkażjoni li jiltaqa' magħha u jagħmel festa. Hafna festi tradizzjonali bi drawwiet aktarx daħlu fostna minn influwenzi barranin u illum qajla għadna niftakru fihom. Jekk mhux kollha, bosta minn dawn huma marbuta mat-twemmin ta' ġensna; għalkemm xi kultant, iktar ixaqilbu lejn avventuri ta' loġħob u divertiment profan.

Il-ġranet tal-karnival iressquna lejn dawk li kienu jsejħulhom 'il-ġranet tal-bluha'. Dawn kienu festi mnezzgħa minn kull tifsira reliġjuża. Madanakollu, il-karnival għandu rabta mal-ġranet solenni tar-randan għaliex l-għada li jispiċċa, jaħbat Ras ir-Randan. Hawn min jaħseb li skont iż-żewġ kelmiet *carne vale*, il-kelma 'karnival' ġejja mill-istess tifsira: 'ma jiswiex laħam'. Dan għaliex, sa ffit zmien ilu, kien isir sawm strett fl-erbghin ġurnata tar-Randan.

Il-karnival ħalla wkoll l-identità Maltija fostna mill-ewwel wieħed organizzat fi zmien il-Gran Mastru Pietro del Ponte fil-Birgu. Karatteristika tal-karnival tagħna kienet il-parata; żifna tradizzjonali bix-xwabel li tfakkar ir-rebħa tal-Kavallieri u l-Maltin wara l-Assedju l-Kbir tal-1565.

Il-'qarçilla' tidhol ukoll fil-karnival Malti. Din kienet bħal figolla kbira b'figura ta' tfajla liebsa ta' għarusa u b'maskerati li kienu jiċċajjaw b'tieg fittizju. Skont diversi studjużi, kien il-Gran Mastru Zondadari li beda l-'kukkanja'; loġħba oħra li fiha kienu jwaqqfu arbli twal mgħottija bi friegħi tas-siġar u weraq u fil-quċcata kienu jarmaw qfief b'kull xorta ta' ikel. Karatteristika oħra ta' dawn il-ġranet kienet il-'kummitiva' b'çorma nies idoqqu xi strumenti waqt li jiżfnu fit-toroq. Sa qabel l-aħħar gwerra, kienet komuni wkoll is-'satira politika' minn grupp ta' nies riekba fuq karru fl-isfilata jimitaw lil xi politiċi.

Illum, il-ġranet tal-bluha aġġornaw għal aktar spetaklu sofistikat f'dawk li huma karrijiet trijonfali b'mekkanizmu u kuluri mill-aqwa. Il-karnival ta' żmienna sar iqanqal iktar lit-tfal biex jilbsu l-kostum. Forsi l-iktar karnival indigenu jagħtuh in-nies tan-Nadur, Għawdex, bil-briju spontanju tagħhom.

Imla l-vojt:

(5 marki)

1. Hafna festi _____ aktarx daħlu fostna minn influwenzi barranin.
2. Bosta festi jxaqilbu lejn avventuri ta' logħob u _____ profan.
3. Il-ġranet tal-_____ kienu jsejħulhom il-ġranet tal-bluha.
4. L-ġħada li jispiċċa l-Karnival ikollna _____.
5. L-ewwel karnival kien organizzat fil-_____.

Aġħzel it-twegiba t-tajba:

(5 marki)

6. Il-Gran Mastru Pietro (del Ponte, de Fonseca, de Soldanis) organizza l-ewwel karnival f'Malta.
7. Il-parata hija żifna li tfakkar ir-rebħa tal-Malti fl-Assedju tal-(1465, 1565, 1665).
8. Il-(qarċilla, kukkanja, parata) kienet qisha figolla kbira forma ta' ġħarusa.
9. Logħba li tikkonsisti minn arbli twal weqfin mġħottija bil-friegħi u l-weraq insejħulha l-(qarċilla, il-kokka, il-kukkanja)
10. Il-karnival bl-aktar briju spontanju ssibu (il-Belt, il-Furjana, in-Nadur).